

МЕТОДИ ПЕРЕКЛАДУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ІНОЗЕМНУ ВАЛЮТУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Встановлено потребу у перекладі фінансової звітності в іноземну валюту, досліджено методи перекладу показників фінансової звітності в іноземну валюту та виявлено їх суттєві недоліки

Постановка проблеми. За нинішніх умов господарювання економічні, політичні та соціальні зв'язки між країнами стають тіснішими, забезпечуючи здійснення операцій між компаніями-учасниками міжнародних відносин. До складу таких операцій можна включити міжнародну торгівлю товарами та послугами, обсяги яких збільшують з кожним роком; іноземні інвестиції та прискорення обміну інформацією та технологіями, в ході чого з'являються нові учасники ринку, а саме транснаціональні компанії зі складною організацією та відмінними підходами до управління. Враховуючи своєрідні особливості діяльності таких суб'єктів господарювання, існує велика кількість проблемних аспектів у частині бухгалтерського відображення здійснюваних ними операцій, серед яких проблеми бухгалтерського відображення інфляційних процесів та зміни ціни, а також коливання валютних курсів. До операцій, в ході здійснення яких компанія застосовує обмінні курси, є валютні операції та переклад фінансової звітності в іноземну валюту.

На особливу увагу заслуговує саме процес перекладу показників фінансової звітності з однієї валюти в іншу, потреба в якому виникає у зв'язку з функціонуванням окремих підрозділів транснаціональних компаній в різних країнах, тобто материнської компанії та її дочірніх компаній, фінансова звітність яких підлягає консолідації з метою представлення інформації про фінансовий стан та результати діяльності такої компанії як єдиної цілісної господарської одиниці. Це надає можливість користувачам звітності отримати цілісне бачення фінансового стану компанії, яка здійснює діяльність як на території однієї країни, так і за кордоном. Багато проблем, пов'язаних з перекладом валюти випливає з того, що курси іноземних валют не є фіксованими і стабільними, тобто постійно відбувається їх коливання під впливом різноманітних чинників. У цьому випадку постає питання щодо правильної оцінки активів, зобов'язань та власного капіталу зарубіжних підрозділів при їх перерахунку в іншу валюту, збереження взаємозв'язків між показниками.

Враховуючи намагання вітчизняних учасників міжнародних відносин все більше інтегрувати у світову систему, існує потреба у дослідженні сутності та проблемних питань перекладу фінансової звітності з однієї валюти, тобто функціональної, в іншу валюту (валюту представлення), якщо вони відрізняються одна від одної. Подібна необхідність існує ще й тому, що вітчизняні компанії, прагнучи вийти на міжнародний ринок і завоювати довіру іноземних клієнтів або інвесторів, зобов'язані подавати фінансову звітність за стандартами іншими, ніж Положення (стандарт) бухгалтерського обліку України. Одним із основних зовнішніх користувачів даної звітності є фондові біржі. Так, на лістингу Лондонської фондової біржі станом на кінець 2010 року перебувало більше трьох тисяч компаній, серед яких 512 – це зарубіжні компанії (non-UK companies)¹. Це означає, що перед обліковими працівниками компанії постає завдання перерахувати статті фінансової звітності у валюту, що вимагається правилами біржі. В українських компаніях вже існує практика перекладу фінансової звітності, серед яких Укрпродукт груп² та Dragon-Ukrainian Properties&Development³, які знаходяться на лістингу Альтернативного інвестиційного ринку Лондонської фондової біржі (AIM LSE) і подають консолідовану фінансову звітність за вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності у фунтах стерлінгах та доларах США, що є валютами представлення звітності, а не функціональними валютами.

Мета дослідження. Критичний аналіз методів перекладу фінансової звітності в іноземну валюту та виявлення обмежень щодо їх застосування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняні науковці недостатньо уваги приділяють дослідженню питань перекладу фінансової звітності в іноземну валюту на відміну від західних науковців. Перекладу фінансової звітності в іноземну валюту присвячена значна кількість наукових праць зарубіжних дослідників, таких як П. Андреї (P. Andrei), Р. Аггарвал (R. Aggarwal), М. Барретт (M. Barrett), Г. Бейкер (G. Baker), Х. Гернон (H. Gernon), М. Єджейчик (M. Jędrzejczyk), О. де Медейрос (O. de Medeiros), Д. Сімас (D. Simas), Л. Сперо (L. Spero), В. Тсуї (W. Tsui), Ф. Чої (F. Choi), Дж. Шарма (J. Sharma).

Викладення основного матеріалу дослідження. Протягом тривалого періоду дослідження перекладу фінансової звітності в західних країнах накопичився значний досвід у даній сфері, поштовхом до чого була зміна міжнародної валютної системи наприкінці ХХ століття та впровадження плаваючого валютного курсу, що активізувало увагу науковців до даного питання та пошуку найоптимальніших методів перекладу фінансової звітності.

Перш за все, варто з'ясувати, що собою представляє переклад фінансової звітності та яке місце він посідає в обліковому кругообороті, кінцевою метою якого є складання та представлення фінансової звітності. Відповідно до британського Положення про стандарт практики бухгалтерського обліку 20 "Переклад іноземної валюти" (SSAP 20), "перекладом" є процес, за допомогою якого фінансові дані, що виражені в одній валюті, представляються в одиницях іншої валюти⁴. Виконання цього процесу є необхідним у будь-якому разі, коли компанія здійснює свою діяльність у більш ніж одній країні і складає консолідовану фінансову звітність. З цього випливає, що виконання подібних дій є непотрібними, якщо функціональна валюта та валюта звітності є ідентичними.

Метою перекладу фінансової звітності з функціональної валюти у валюту представлення, у випадку якщо вони відрізняються, є їх включення до консолідованої фінансової звітності. Під час виконання цієї процедури, повинні зберігатися показники фінансових результатів та взаємозв'язки, що створені в економічному середовищі зарубіжних дочірніх компаній.

Основними завданнями перекладу фінансової звітності є:

- складання і представлення консолідованої фінансової звітності компанії відповідно до стандартів, а також вимог користувачів;

- відображення у консолідованих фінансовій звітності фінансових результатів та взаємозв'язків окремих структурних підрозділів, показники яких оцінені у функціональній валюті;

- використання єдиної одиниці виміру статей фінансової звітності, яка включає перераховані показники в іншу валюту.

Виконання вищезазначених завдань надає можливість внутрішнім та зовнішнім користувачам порівняти фінансові показники транснаціональної компанії з іншими компаніями галузі або окремих компаній, які складають індивідуальну фінансову звітність.

Процес перекладу фінансової звітності можна охарактеризувати наступним чином.

¹ www.londonstockexchange.com.

² www.ukrproduct.com.

³ www.dragon-upd.com.

⁴ Положення про Стандарт практики бухгалтерського обліку 20 "Переклад іноземної валюти" (Statement of Standard Accounting Practice 20 "Foreign Currency Translation", 1983).

Приклад 1. Функціонує група компаній, яка складається з материнської компанії, яка здійснює свою діяльність у країні А та двох дочірніх компаній, які здійснюють власну господарську діяльність відповідно у країнах Б та В. Функціональна валюта як материнської компанії, так і дочірніх компаній відрізняються: валюта А, валюта Б та валюта В, відповідно. Кожна з компаній складає та подає індивідуальну фінансову звітність відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності та у функціональній валюті відповідної країни. У такому випадку потреба у застосуванні валютних курсів у фінансовій звітності виникає, лише тоді, коли компанії здійснюють операції в іноземній валюті і вимагається їх перерахунок у функціональну валюту. Однак, материнська компанія зобов'язана подавати консолідовану фінансову звітність, яка включає фінансові показники як своєї діяльності, так і її дочірніх компаній. Саме у такому випадку постає питання щодо того, яким чином привести показники фінансової звітності зарубіжних підрозділів до єдиного грошового вимірника, що надасть можливість їх консолідувати і представити як єдину фінансову звітність.

Слід зазначити, що переклад фінансової звітності може застосовуватися не лише для цілей консолідації, але й для перерахунку статей окремих фінансових звітів для надання інформації зацікавленим особам, що знаходяться за кордоном і вимагають від компанії виразити її фінансову звітність у певній валюті, наприклад, у вільноконвертованій (долар США, фунт стерлінгів, євро). Така потреба також виникає, коли компанія має намір розмістити свої акції на зарубіжній фондовій біржі, куди вона має подати фінансову звітність за бухгалтерськими стандартами і у валюті, що передбачені правилами даної біржі, або ж розглядає питання щодо придбання або створення за кордоном спільного підприємства.

Для того, щоб дізнатися сутність перекладу фінансової звітності варто виявити, чому виникла така потреба і що цьому сприяло. У минулому, коли валютні курси переважно були фіксованими, на практиці відмінності у методах перекладу фінансової звітності не мали значення, оскільки коливання курсів не були значними та відбувалися досить рідко. Проблеми почали виникати, коли систему фіксованих валютних курсів було змінено на систему плаваючих курсів (в результаті Ямайської конференції 1976 року, якою було відмінено золотий паритет), що призвело до значних та частих коливань курсів валют. На думку тогочасних дослідників, різноманіття альтернативних методів перекладу звітності, що перебувають у розпорядженні менеджерів та бухгалтерів, давало їм таку свободу, що взагалі залишалася невелика надія на правдивість складеної ними фінансової звітності. Тому, на думку практиків та теоретиків, необхідним був стандарт, який би врегулював процедуру перекладу фінансової звітності та складнощів, що можуть при цьому виникнути. З цієї метою в США у 1975 р. опубліковано перший стандарт – SFAS 8⁵, який регламентував процедуру та методи перекладу операцій в іноземній валюті і показників фінансової звітності. У 1981 р. опубліковано інший стандарти (SFAS 52⁶), який замінив SFAS 8; у Великобританії стандарт з перекладу фінансової звітності було затверджено у 1983 р.⁷ Дані стандарти і досі залишаються чинними і використовуються в обліковій практиці.

Дослідивши наукові праці зарубіжних науковців, нами виявлено, що серед них відсутня єдина думка щодо одного правильного методу перекладу фінансової звітності.

Так, П. Андреї [2, с. 7-9] у своєму дослідженні критикує методи перекладу фінансової звітності як для цілей консолідації, так і для задоволення інших потреб зовнішніх та внутрішніх користувачів, виокремлюючи метод поточного валютного курсу, часовий метод, монетарно-немонетарний та поточно-довгостроковий методи. Науковець зазначає, що найкращим методом перекладу для складання консолідованої фінансової звітності підрозділів групи компаній, які знаходяться у різних країнах, є *тимчасовий*

метод. Він вважає, що такий метод найкраще відображає фінансовий стан зарубіжної дочірньої компанії, оскільки забезпечує здійснення перекладу таким чином, ніби звітність складалася на основі облікової політики самої материнської компанії. Однак, одночасно зауважує, що може використовуватися й метод поточного валютного курсу, якщо переклад фінансової звітності здійснюється з іншою метою (аналіз окремого зарубіжного підрозділу вищим керівництвом компанії; надання інформації про фінансовий стан дочірньої компанії за допомогою балансу та звіту про прибутки і збитки, які, в свою чергу, потрібно перекласти в валюту отримувача інформації (зарубіжних акціонерів, постачальників, кредиторів)). Інші два методи, монетарно-немонетарний та поточно-довгостроковий, є, на його думку, недостатньо обґрунтованими на теоретичному рівні й застарілими.

На відміну від П. Андреї, Д. Сімас та О. де Медейрос [4, с. 12] вважають, що перевага має надаватися методу курсу закриття (поточний валютний курс на дату складання балансу).

Дослідники Р. Агарвал та Г. Бейкер [4, с. 11] виокремлюють проблемні питання, з якими стикаються транснаціональні компанії стосовно складання звітності щодо своєї зарубіжної діяльності для зовнішніх потреб та цілей управління. Перекладена і консолідована фінансова звітність є засобом, за допомогою якого інвестори та інші постачальники капіталу формують свої очікування щодо майбутньої діяльності корпорації, що базуються на показниках її минулої діяльності. Таким чином, вони можуть вплинути на обсяги фінансування. Прийняття внутрішніх рішень стосовно контролю, оцінки та розподілу капіталу, що стосуються зарубіжної діяльності транснаціональних компаній має бути деталізованим, що підтверджує непридатність поточно-довгострокового та монетарно-немонетарного методів перекладу.

Барретт М. та Сперо Л. [4, с. 13] узагальнюють фактори впливу на процес перекладу статей фінансової звітності з однієї валюти в іншу, виокремлюючи три найбільш суттєві: метод перекладу; структура балансу компанії; період визнання прибутків і збитків в результаті перекладу. Наприклад, при застосуванні поточно-довгострокового методу материнська компанія нестиме збиток за результатами перекладу при девальвації іноземної валюти до тих пір, поки зарубіжна дочірня компанія матиме позитивний робочий капітал. Вони вказують, що переклад звітності при тривалому падінні історичного валютного курсу спричинить тривале викривлення показників звітності.

Тсуї В. [4, с. 14] стверджує, що при перекладі фінансової звітності потрібно враховувати рівень інфляції, що відсутній у всіх існуючих методах. Він пропонує діяти наступним чином: показники фінансової звітності іноземного підрозділу на початок періоду перекладати за історичними валютними курсами з урахуванням поточного рівня інфляції всередині країни; показники на кінець звітного періоду на основі поточних валютних курсів та рівня інфляції в зарубіжній країні, забезпечуючи при цьому визначення прибутків або збитків за результатами даної процедури.

В свою чергу, Ф. Чої [4, с. 16] зазначає, що вплив інфляції всередині країни та за кордоном повинен враховуватися одночасно з метою уникнення подвійних розрахунків при перекладі фінансової звітності. Він звертає увагу на той факт, що зміни валютних курсів не нейтралізують інфляційних відмінностей, принаймні у короткостроковому періоді.

Гернон Х. зробив висновок, що чистий прибуток в одній валюті в наслідок його перекладу може виявитися збитком при перерахунку в іншу валюту або навпаки.

Застосування валютного курсу при перекладі фінансової звітності з однієї валюти в іншу, як вважає М. Снджейчик [1, с. 3-5], не завжди точно та достовірно відображає фінансові показники, щоб чітко характеризували результати діяльності зарубіжної господарської одиниці. Автор прийшов до висновку, що валютний курс не придатний для цілей перекладу, особливо вартості виготовлених товарів, з однієї валюти в іншу, а доцільним є застосування стандарту купівельної спроможності, який представляє однаковий кошток товарів і послуг, що порівнюються в кожній з країн. З метою складання консолідованого балансу, беручи за основу даний стандарт, необхідно ввести коефіцієнт відповідних паритетів купівельної спроможності двох країн, що аналізуються.

В табл. 1 коротко представлено сутність існуючих методів перекладу фінансової звітності та їх основні недоліки.

⁵ Положення про стандарт фінансового обліку 8 "Бухгалтерський облік перекладу операцій в іноземній валюті і фінансової звітності в іноземній валюті" (SFAS 8 "Accounting for the Translation of Foreign Currency Transactions and Foreign Currency Financial Statements", 1975).

⁶ Положення про Стандарт фінансового обліку 52 "Переклад іноземної валюти" (SFAS 52 "Foreign Currency Translation", December, 1981).

⁷ Положення про Стандарт практики бухгалтерського обліку 20 "Переклад іноземної валюти" (Statement of Standard Accounting Practice 20 "Foreign Currency Translation", 1983).

Таблиця 1. Методи перекладу фінансової звітності і обмеження щодо їх застосування

Методи єдиного валютного курсу				Методи множинного валютного курсу			
Поточний валютний курс		Часовий метод		Поточно-довгостроковий метод		Монетарно-немонетарний метод	
Суть методу	Обмеження	Суть методу	Обмеження	Суть методу	Обмеження	Суть методу	Обмеження
Застосування поточного валютного курсу (курсу закриття) для перекладу статей фінансової звітності зарубіжного підприємства	Порушується принцип історичної собівартості, в результаті звичайного перерахунку статей за поточним курсом. Це в свою чергу призводить до завищення або заниження переціненої вартості відносно історичного показника	Застосування декількох валютних курсів до різних статей звітності. Переклад статей, оцінених за історичною собівартістю – за відповідним історичним валютним курсом; статей, оцінених за поточною ринковою вартістю – за курсом на дату балансу; статей доходів і витрат – за курсом на дату виникнення операцій, але доцільним є використання середнього валютного курсу	Порівняно з іншими методами немає суттєвих недоліків, оскільки відбувається не переоцінка статей звітності, а лише зміна показника валюти.	Передбачає класифікацію статей балансу на поточні (короткострокові) та довгострокові. Поточні активи і зобов'язання перекладаються за поточним валютним курсом на кінець року, тоді як довгострокові активи і зобов'язання – за історичними валютними курсами	Класифікація активів і зобов'язань на короткострокові та довгострокові є суб'єктивною. Це може створити недостовірну інформацію, якщо змінюється мета класифікації. Одночасно поточний та історичний валютні курси часто значно відрізняються	Передбачає застосування різних курсів до монетарних та немонетарних статей балансу, де монетарні статті перекладаються за поточним валютним курсом на дату балансу, немонетарні – за валютними курсами, що діяли на дату придбання активів або виникнення зобов'язань	Суб'єктивність при розмежуванні монетарних і немонетарних статей. Не враховується принципи оцінки активів, що призводить до менш достовірного відображення вартості активів і зобов'язань

Метод поточного курсу (курсу закриття) впроваджено у 1981 р. як альтернативу часовому методу. У Великобританії практика перекладу зазнала значного розвитку, в якому методу поточного курсу надавали значну перевагу, а часовий метод мав епізодичний характер в залежності від напрямку коливання валютного курсу. Остаточне прийняття методу курсу закриття було здійснено з випуском Exposure Draft 27 (Попередній варіант стандарту), попередній варіант якого видано у 1980 р., який у 1983 р став першим британської стандарту бухгалтерського обліку з перерахунку іноземної валюти – SSAP 20 "Переклад іноземної валюти". У Сполучених Штатах метод поточного курсу регламентувався SFAS 52 "Переклад іноземної валюти".

Відповідно до цього методу, кожна стаття звіту повинна бути перекладена за поточним валютним курсом. Цей метод, напевне, є найлегшим з усіх методів з точки зору практичного застосування. Крім того, він зберігає у звіті дочірньої компанії початкові показники фінансових результатів. Таким чином, статті в іноземній валюті вказуються у валюті звітності не змінюючи початкові фінансові коефіцієнти, які відображені в зарубіжному фінансовому звіті. Іншими словами, після здійснення перекладу кожна окрема стаття, що представлена у фінансовому звіті зарубіжної дочірньої компанії, все ж підтримує свою відносну частку, навіть коли відхилення у загальній вартості зростають.

Однак даний метод має певні обмеження при його використанні, найголовнішим з яких є порушення принципу історичної собівартості. Труднощі виникають, якщо принцип собівартості розглядається як обмеження оцінки фінансових звітів, а метод перекладу статей фінансової звітності за поточним курсом – оцінені у фінансовому звіті зарубіжної дочірньої компанії – спричинює заниження або завищення вартості у порівнянні з їх історичною собівартістю, яка, вірогідніше за все, також відрізняється від поточної ринкової вартості.

Коли статті фінансової звітності, оцінені за історичною собівартістю, перераховуються за допомогою поточних курсів, можуть мати місце дві протилежні ситуації. Якщо валютний курс зростає, то вартість перекладеної статті є вища за її історичну вартість. Якщо ж навпаки, поточний курс падає, показник перекладеної статті з однієї валюти в іншу є нижчим за історичну вартість. В обох випадках буде порушуватися принцип історичної собівартості. Більше того, показник, що отримується, не схожий ні на історичну вартість активу, що консолідується (так як актив перекладено із застосуванням поточного валютного курсу), ні на його поточну ринкову вартість. Однак, на думку П. Андреї, враховуючи, що процес перекладу передбачає лише

переклад, а не оцінку статей фінансової звітності з метою зробити їх однорідними з валютою звітності і використати для консолідації фінансової звітності групи, є нелогічним розглядати переклад статей звітності з однієї валюти в іншу як незалежний процес оцінки, який не враховує принципів первинно прийнятих для консолідації звітності.

Часовий метод запроваджено у 1972 р., а у 1975 році затверджено стандартом SFAS 8 "Бухгалтерський облік перекладу операцій в іноземній валюті і фінансової звітності в іноземній валюті", який повністю на ньому заснований. Даний стандарт у 1981 р. замінено SFAS 52 "Переклад іноземної валюти". Запровадження часового методу у практику SFAS 8 не отримала однозначної підтримки серед практиків і були присутні факти розходження точок зору серед бухгалтерів, з одного боку, та фінансових менеджерів, з іншого боку, щодо основи нового стандарту. В цілому, норми даного стандарту підтримувалися бухгалтерами, тоді як фінансові керівники були категоричні щодо нього.

Згідно часовому методу, переклад розглядається як звичайне представлення статей фінансової звітності (в іноземній валюті) у валюті консолідованої фінансової звітності без модифікації принципів оцінки, які застосовуються у звітах зарубіжної дочірньої компанії. Відповідно до цього методу вибір валютного курсу, який використовуватиметься до кожної статті окремо, відрізнятиметься залежно від принципів бухгалтерського обліку, на основі яких складаються фінансові звіти.

Таким чином, при перекладі статей звітності застосовуються такі валютні курси:

- статті, оцінені за історичною собівартістю повинні бути перекладені за відповідним історичним валютним курсом, що діяв на дату визнання активів і зобов'язань;
- статті, оцінені за поточною ринковою вартістю, вартістю заміщення, вартістю реалізації – за валютним курсом на дату балансу;
- статті доходів і витрат перекладаються переважно за курсом на дату визнання, але у деяких випадках більш доцільним є використання середнього валютного курсу за звітний період.

Часовий метод жорстко критикувався за включення нереалізованих прибутків/збитків у чистий прибуток у поточному періоді, ігноруючи при цьому "ефект йо-йо" ("yo-yo effect"), який має місце в результаті змінності валютних курсів. Даний ефект передбачає, що після значного зростання валютного курсу неодмінно наступить його падіння. Це призведе до пошуку нових механізмів для його підвищення і все знову повторюється, тобто відбувається коливання валютного курсу "вверх-вниз". Також зазначається, що обов'язкове впровадження часового методу може призвести до зміни в управлінні валютними ризиками шляхом

підвищення використання форвардних контрактів для зниження бухгалтерського ризику при отриманні недостовірної інформації щодо валютних операцій та невідповідності фінансової звітності в результаті неправильного перекладу в іноземну валюту.

Поточно-довгостроковий метод, суть якого полягає у тому, що короткострокові активи і зобов'язання відображаються за поточним валютним курсом, а довгострокові – за курсом на дату визнання їх у балансі, було розроблено в США, коли частка даної країни в міжнародній торгівлі не була значною і коливання валютних курсів були рідкісним явищем і не мали постійної тенденції. Офіційно цей метод було запропоновано у 1931 році у Бюлетені Американського інституту дипломованих бухгалтерів № 92 (AICPA Bulletin № 92) і затверджено у Бюлетені Американського інституту дипломованих бухгалтерів № 117 (AICPA Bulletin № 117). У 1939 р. його запровадження отримало підтримку у Бюлетені дослідження бухгалтерського обліку (ARB № 43).

Критики методу обґрунтовують свою позицію, стверджуючи, що класифікація рахунків балансу на короткострокові (поточні) та довгострокові не має підтримки з позиції концептуального обґрунтування і не є суттєвою для визначення курсу, що використовується при перекладі будь-якої статті. З приходом систем плаваючого валютного курсу і більшою непостійністю валютних курсів, поточно-довгостроковий метод втратив свою популярність, що призвело до появи монетарно-немонетарного методу.

Монетарно-немонетарний метод. Монетарні активи та зобов'язання розкриваються у звітності за поточним валютним курсом, тоді як немонетарні активи і зобов'язання перераховуються за історичним валютним курсом. Монетарно-немонетарний метод представлений у 1956 р. і спрямований на подолання обмежень поточно-довгострокового методу. Він отримав значне поширення через його відповідність обліку за історичною собівартістю. Однак, через декілька років монетарно-немонетарний метод також почали критикувати, аналогічного до поточно-довгострокового методу, у зв'язку з залежністю від класифікації статей балансу і недостатність концептуальної обґрунтованості.

Як вважають дослідники, даних два методи однаково призводили до отримання сумнівних результатів при застосуванні вартості іншої, ніж історична для оцінки рахунків в іноземній валюті.

Таким чином, кожний із методів задовольняє інтереси одних груп користувачів та викликає критику в інших, але напруження коливання валютних курсів можуть змінити думку керівників щодо методів перекладу фінансової звітності. Якщо зміни валютних курсів на основі певного методу призводили до позитивних результатів, то існує велика ймовірність того, що керівний персонал не звертатиме уваги на незначні недоліки такого методу до тих пір, поки триває дія таких сприятливих умов. Так, наприклад, у своїх дослідженнях автори визначають, що менеджери, яким надано право вибору між різними обліковими методами, будуть обирати той, за результатами якого максимізуватиметься належні їм майбутні виплати; в літературі цей феномен назвали "теорією бонусу", відповідно до якого керівний персонал діятиме опуртуністично при виборі методу складання звітності⁸.

При виборі методу перекладу фінансової звітності обліковий персонал має відповісти на декілька головних питань з урахуванням коливання валютних курсів, серед яких: який валютний курс має використовуватись для перекладу статей звітності з функціональної валюти у валюту звітності; які активи і зобов'язання в іноземній валюті зазнають впливу змін валютних курсів; і яким чином обліковувати прибутки і збитки внаслідок перекладу?

Підходи до розрахунку розглянутих вище методів перекладу фінансової звітності в іноземну валюту не відрізняються в різних країнах світу, які використовуються у їх

первинному або змішаному вигляді. У Канаді методи перекладу схожі до тих, що визначаються загальноприйнятими стандартами бухгалтерського обліку США (US GAAP). В той же час у Мексиці відсутнє будь-яке регулювання перекладу фінансової звітності в іноземну валюту. Тут більшість компаній застосовують американські норми перекладу (SFAS 52). Метод поточного курсу застосовується в Бразилії, прибутки або збитки, що в результаті виникають, відображаються у звіті про прибутки і збитки. Однак, практика перекладу в Японії значно відрізняється від тої, що затверджена МСФЗ 21 або SFAS 52: історичний валютний курс застосовується до активів, оцінених за історичною собівартістю, довгострокових зобов'язань та рахунків капіталу, метод поточного валютного курсу – активів і зобов'язань, оцінених за поточною вартістю. В Кореї поточний курс застосовується для перекладу фінансових звітів зарубіжних дочірніх компаній, а середній валютний курс – прибутку у звіті про прибутки і збитки компаній.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Дослідивши існуючі методи перекладу фінансової звітності в іноземну валюту: метод поточного валютного курсу, часовий метод, поточно-довгостроковий та монетарно-немонетарний методи. Виявлено, що жоден з них не має абсолютної переваги і створює різну вихідну інформацію в результаті перерахунку статей фінансової звітності. Крім того, кожен метод задовольняє інформаційні потреби одних користувачів на відміну від інших.

В українському науковому середовищі дане питання розглядаються у зв'язку з виходом українських компаній на зовнішній ринок та необхідністю виконання вимог МСФЗ або інших стандартів, які носять наднаціональний характер, але все ж вивчається на недостатньо високому рівні.

У ході дослідження виявлено, що автори розглядають переклад статей активів і зобов'язань в іншу валюту, однак, відсутні критерії перекладу статей капіталу для достовірного його відображення, що не призведе до його завищення або заниження. Тому вважаємо, що існує потреба у дослідженні проблемних питань перерахунку показників капіталу в іноземну валюту, оскільки він є специфічною категорією. Крім того, відмінності у трактуванні прибутків і збитків, що виникають в результаті перекладу, створюють труднощі при порівняння показників результатів діяльності однієї компанії з іншою або ж навіть однієї компанії за різні періоди, тому при виборі методів варто враховувати місце даних прибутків або збитків у фінансовій звітності.

Список використаної літератури:

1. *Andrei P.* Foreign Currency Translation in Consolidated Financial Statements: Some Critical Issues [Електронний ресурс] / Paolo Andrei, 1994. – 26 с. – Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=1650223>.
2. *Choi Frederick D.S.* International Accounting / Frederick D.S. Choi, Gary K. Meek. – 5th edition. – Pearson Prentice Hall, 2005. – 503 p.
3. *Jedrzejczyk M.* Towards the Best Procedure of Translation. [Електронний ресурс] / Marcin Jedrzejczyk, 2005. – 10 с. – Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=828385>.
4. *Pinto J.* Foreign Currency Translation Method Choice: Insights from Game Theory / Pinto J. // The Journal of Applied Business Research. – Volume 18. Number 4. – P.25-34.
5. *Sharma J.* Major Issues Generating the Need of Translation Accounting Practices. [Електронний ресурс] / Jyoti Sharma, 2010. – 20 с. – Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=1626191>.
6. *Simas D.* Translation of Financial Statements. [Електронний ресурс] / Dalhan Medeiros Simas, Otavio R. de Medeiros, 2005. – 25 с. – Режим доступу: www.ssrn.com.
8. Statement of Financial Accounting Standard 52 "Foreign Currency Translation", December 1981. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.fasb.org.
9. Statement of Standard Accounting Practice 20 "Foreign Currency Translation", April 1983. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.icaew.com.

ЧИРКА Д.М. – здобувач Житомирського державного технологічного університету

⁸ Pinto J. Foreign Currency Translation Method Choice: Insights from Game Theory / Pinto J. // The Journal of Applied Business Research. – Volume 18. Number 4. – P.25-34.

